

Sygn. akt III CSK 297/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Montażowego "K." sp. z o.o.
w R.

przeciwko Akademii [...] im. (...)

w K.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 maja 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 28 maja 2019 r., sygn. akt XII Ga (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej,
kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, tytułem kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony pozwanej Akademii [...] im. (...) w K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 maja 2019 r., sygn. akt XII Ga (...) Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Skarżący upatruje istotnych zagadnień prawnych w konieczności wyjaśnienia jakie okoliczności, w tym postanowienia umowne, Sąd powinien badać oceniając, czy środki pieniężne mające stanowić zabezpieczenie należytego wykonania umowy i usunięcia wad w okresie rękojmi i gwarancji są gwarancją zabezpieczającą należyte wykonanie umowy o roboty budowlane, czy też odłożonym w czasie wynagrodzeniem, a w szczególności chodzi o wskazanie, jakie są wyznaczniki tego, kiedy w danym przypadku mamy do czynienia w zakresie środków niewypłaconych z faktur w poczet utworzenia wymaganego zabezpieczenia z nowacją i zmianą podstawy prawnej do zwrotu tychże środków, powodującą wygaśnięcie solidarnej odpowiedzialności inwestora, a kiedy należy środki te traktować jako wynagrodzenie, którego termin płatności został odłożony w czasie, co wiąże się z solidarną odpowiedzialnością inwestora.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego były już wyjaśniane zagadnienia związane charakterem prawnym ustanowionych w umowach o roboty budowlane kaucji gwarancyjnej pochodzącej z wynagrodzenia należnego podwykonawcy. W wyroku z dnia 25 maja 2016 r., V CSK 481/15 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił że to, czy tak ustalona kaucja stanowi nadal część wynagrodzenia, czy też jej status prawny jest odmienny, wymaga każdorazowego odniesienia

in casu. Okoliczność, że ustanawiane zabezpieczenia (w formie umowy kaucji gwarancyjnej jako przeniesienia własności środków pieniężnych, względnie poprzez zatrzymanie części wynagrodzenia za wykonane roboty), pomimo spełniania takich samych funkcji, nie oznacza, że ich charakter prawny jest tożsamy. W ocenie Sądu Najwyższego zatrzymanie części wynagrodzenia na zabezpieczenie roszczeń wynikających z rękojmi za wady i gwarancji jakości wykonanych robót, nie spełnia wymogów konstrukcyjnych umowy kaucji gwarancyjnej, w sytuacji gdy nie doszło do przeniesienia własności środków pieniężnych przez podwykonawcę na rzecz generalnego wykonawcy. Poza tym, tego rodzaju postanowień umownych w kwestii zabezpieczenia nie można traktować jako odnowienia w rozumieniu art. 506 k.c.

Jakkolwiek w wyroku z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CSK 428/16 (nie publ.) Sąd Najwyższy przyjął odmienne stanowisko, ale w kolejnym wyroku z dnia 23 marca 2018 r., I CSK 349/17 (nie publ.), Sąd Najwyższy stwierdził, że uprawnienie wykonawcy do zatrzymania części należnego podwykonawcy wynagrodzenia za roboty budowlane na zabezpieczenie roszczeń z tytułu rękojmi i gwarancji z każdej faktury, nie powodowało wygaśnięcia roszczenia o wynagrodzenie, względnie przekształcenia tego wynagrodzenia w świadczenie należne na innej podstawie prawnej. W związku z czym, takie zastrzeżenie trzeba traktować jako odroczenie terminu zapłaty wynagrodzenia, które nie uchyla solidarnej odpowiedzialności inwestora za jego zapłatę, po upływie terminów rękojmi i gwarancji, gdy po stronie wykonawcy nie powstały roszczenia z tego tytułu.

Drugie zagadnienie prawne skarżący odnosi do kwalifikacji sytuacji, w której doszło do odbioru przedmiotu umowy pomiędzy inwestorem a generalnym wykonawcą stwierdzonego protokołem końcowym i czy wówczas data tego odbioru ma znaczenie dla ustalenia, iż generalny wykonawca odebrał zakres robót wykonywany przez podwykonawcę, czy też odbiory te są od siebie zupełnie niezależne i możliwym jest przyjęcie, iż pomimo wydania obiektu inwestorowi, poprzedzonego zgłoszeniem jego gotowości do odbioru przez generalnego wykonawcę, nie doszło do odbioru prac pomiędzy podwykonawcą a generalnym wykonawcą i odbiór ten jest możliwy w czasie, kiedy obiekt jest już we władaniu inwestora. Odbiór robót niesie za sobą zarówno kwestie faktyczne,

w tym przekazanie przedmiotu umowy zlecającemu inwestorowi, jak i swoiste pokwitowanie wykonana prac objętych umową, a w stanie faktycznym sprawy odbiór pomiędzy podwykonawcą a generalnym wykonawcą uprawniający do przyjęcia rozpoczęcia biegu 30 dniowego terminu do zwrotu zatrzymanej kaucji nastąpił znacznie później niż odbiór całego obiektu przez inwestora poprzedzony potwierdzeniem, iż wszystkie prace zostały zakończone.

Unormowana przepisem art. 647¹ § 5 k.c. odpowiedzialność inwestora w stosunku do podwykonawcy ma charakter ustawowej odpowiedzialności za cudzy dług, dług wykonawcy (generalnego wykonawcy) w stosunku do podwykonawcy, wynikający z realizacji umowy podwykonawczej, a zatem termin wymagalności świadczenia (mający znaczenie dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia) z tytułu zwrotu kaucji gwarancyjnej, jako części zatrzymanego wynagrodzenia należy odnosić do uregulowań z umowy podwykonawczej a nie z umowy łączącej inwestora z generalnym wykonawcą. Dla kwestii ustalenia wymagalności świadczenia generalnego wykonawcy należnego podwykonawcy decydujące znaczenie ma stosunek prawny - umowny istniejący pomiędzy podwykonawcą a generalnym wykonawcą. Przesłanką odpowiedzialności inwestora jest istnienie wymagalnej wierzytelności podwykonawcy wobec wykonawcy o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2010 r., II CSK 210/10, OSNC 2011, nr 5, poz. 59, z dnia 11 lipca 2014 r., III CSK 245/13, nie publ.).

W stanie faktycznym sprawy odbiór inwestycji pomiędzy generalnym wykonawcą a pozwanym inwestorem miał miejsce 16 grudnia 2011 r., zaś pomiędzy powodowym podwykonawcą a generalnym wykonawcą 1 lutego 2012 r. Zgodnie z umową łączącą strony (umowa podwykonawstwa) termin zwrot kaucji wyznaczono na 30 dzień, liczony od dnia dokonania odbioru końcowego (§ 15 ust. 2). Pozew wniesiono w dniu 16 lutego 2015 r.

W § 14a umowy podwykonawczej uregulowano odbiór końcowy robót w relacjach między generalnym wykonawcą a podwykonawcą. Zatem § 15 ust. 2 w powiązaniu z § 14a umowy podwykonawczej, odnosi się do stosunku prawnego pomiędzy podwykonawcą a generalnym wykonawcą i ten stosunek prawny

wyznacza zakres odpowiedzialności inwestora za dług generalnego wykonawcy względem podwykonawcy. W powołanej umowie o podwykonawstwo, w zakresie wymagalności należności podwykonawcy w stosunku do generalnego wykonawcy, nie ma powiązania kwestii odbioru robót w relacjach pomiędzy generalnym wykonawcą a podwykonawcą z odbiorem w stosunkach pomiędzy inwestorem a generalnym wykonawcą, w kontekście daty wymagalności roszczenia o zapłatę części zatrzymanego przez generalnego wykonawcę wynagrodzenia podwykonawcy na poczet zabezpieczenia należytego wykonania robót objętych umową o podwykonawstwo.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w żaden sposób, nie wykazuje, że zaskarżony wyrok jest wynikiem oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, j.t.: Dz. U. z 2018 r. poz. 265, w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1667).